

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**Trafikverket**

781 89 Borlänge

Uppdrag till Trafikverket att analysera kapacitetsbehoven kring Stockholms centralstation

Regeringens beslut

Regeringen ger Trafikverket i uppdrag att analysera de framtida kapacitetsbehoven i järnvägssystemet på och kring Stockholms centralstation och utifrån analysen lämna förslag på kostnadseffektiva åtgärder som kan åtgärda eventuella framtida kapacitetsbrister i järnvägssystemet i och genom Stockholm.

De åtgärder som föreslås ska vara inriktade mot att framtidssäkra behovet av kapacitet för tåg och resenärer. Det kan handla om såväl spårkapacitet, exempelvis åtgärder för fler och längre tåg, som kapacitetshöjande åtgärder för järnvägssystemets nödvändiga kringfunktioner.

Trafikverket ska identifiera ett grundutförande för vad som på enklaste sätt löser kapacitetsbehovet och i rimlig utsträckning ger en god resenärstillgänglighet. Ett sådant alternativ medför inte ytterligare överdäckning av spåren vid Stockholms centralstation.

För var och en av de åtgärder som föreslås ska Trafikverket redovisa

- bedömd kostnad, inklusive en beskrivning av osäkerheter i bedömningen,
- en bedömning av transportpolitisk måluppfyllelse, inklusive samhälls-ekonomisk lönsamhet,
- ett resonemang kring genomförbarhet och möjlig tidsplan,
- ett resonemang kring beroenden mellan olika föreslagna åtgärder, samt

- en preliminär rangordning av förslagen och en motivering till prioriteringen.

Trafikverket ska i analysen utgå från att de åtgärder som omfattas av den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037 (LI2026/00792 m.fl.) genomförs. Trafikverket ska tydligt redovisa övriga antaganden som ligger till grund för analysen.

Trafikverket ska därutöver studera ett alternativt utförande av åtgärder för spår och plattformar med utgångspunkt i den detaljplaneprocess som Stockholms kommun arbetar med kopplat till en överdäckning av Stockholms centralstation samt i det arbete som Jernhusen AB arbetar med gällande en sådan överdäckning. I arbetet ska även eventuella fördjupade tekniska studier utföras för att bedöma den tekniska påverkan på järnvägsanläggningen och på riksintresset för transporter av en sådan överdäckning. I denna del av uppdraget ingår även att kartlägga drift och underhållskostnader m.m. under en överdäcknings hela livscykel. I arbetet ska de åtgärder identifieras som krävs för att detaljplanen ska kunna genomföras utan påtaglig skada på riksintresset för transporter. Trafikverket ska redovisa vilka åtgärder som faller inom Trafikverkets kostnadsansvar, och vilka åtgärder som kan anses utgöra tillägg till det statliga grundutförandet som i så fall ska bekostas av annan part. För dessa tilläggsåtgärder ska Trafikverket redovisa bedömd kostnad, en bedömning av eventuella positiva och negativa bidrag till transportpolitisk måluppfyllnad och samhällsekonomi samt ett resonemang kring genomförbarhet och möjlig tidsplan kopplat till Trafikverkets genomförande av grundutförandet av åtgärder i järnvägsanläggningen. Förändringar jämfört med grundutförandet som inte medför extra kostnader, men som kan ha andra positiva eller negativa effekter på järnvägsanläggningens funktion ska också beskrivas liksom dessa förändringars effekter.

Trafikverket ska vidare analysera konsekvenserna för järnvägstrafiken och resenärerna under genomförandet av de båda ovan nämnda alternativa ombyggnadsåtgärderna – grundutförande respektive alternativt utförande med överdäckning. I samråd med företrädare för järnvägsföretagen och resenärerna ska Trafikverket utreda möjligheterna till att säkerställa ett genomförande, för båda alternativen, som inte får menlig påverkan på järnvägsdriften eller resenärernas möjlighet att använda stationen.

Trafikverket ska ta initiativ till samtal med övriga parter om finansiering av de delar som inte utgör ett statligt ansvar enligt det identifierade grundutförandet.

I uppdraget ingår att Trafikverket ska ta fram underlag och förslag till avtal för att reglera finansiering av de följdkostnader som skulle uppstå för spåranläggningen som en konsekvens av ett alternativt genomförande av en detaljplan med en överdäckning. Trafikverket ska vidare ta fram underlag och förslag till avtal för delar som inte är tänkt att regleras i en framtida detaljplan och utan vilka genomförandet av helheten därför inte blir möjligt. Det kan avse aktuell järnvägsanläggnings utformning och genomförande, framtida drift och underhåll, fördelning av ansvar och ägande samt fastighetsrättsliga frågor med mera.

Trafikverket ska slutligen studera åtgärder som behöver vidtas på kort sikt för att tidsplanerna för statens genomförande av åtgärder i järnvägsanläggningen ska fungera för de olika alternativen ovan. Om en överdäckning skulle bli aktuell bör genomförandet vara väl samordnat mellan de olika aktörerna, så att merkostnader eller i övrigt negativa konsekvenser om möjligt kan undvikas.

Trafikverket fick i den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 (I2022/01294 m.fl.) i uppdrag att utreda Stockholm C och Tomtebodas bangård, kapacitet m.m. Detta uppdrag som Trafikverket nu får ersätter det tidigare uppdraget. Trafikverket ska dock i den ovan nämnda analysen i analysen ta till vara relevanta delar av det arbete som hittills genomförts i det tidigare uppdraget.

Trafikverket ska löpande informera Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Trafikverket ska årligen, den sista februari, redovisa statusrapporter om arbetet till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet). Trafikverket ska senast den 15 december 2029 redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).

För genomförande av hela uppdraget får Trafikverket använda högst 150 miljoner kronor inom befintliga ekonomiska ramar. Delar av uppdraget som kan hänföras till fysisk planläggning ska redovisas mot det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda anslaget 1:1 Utveckling av

statens transportinfrastruktur, anslagsposten 15 Trimning och effektivisering samt miljöinvesteringar upp till ett belopp om högst 20 miljoner kronor. Övriga delar av uppdraget ska redovisas mot det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda anslaget 1:3 Trafikverket.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen fastställde genom beslut den 7 juni 2022 den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 (I2022/01294 m.fl.). Trafikverket fick då i uppdrag att fortsätta att utreda ett antal stråk, noder eller motsvarande med målsättning att dessa ska vara så pass utredda att de kan övervägas i nästa planeringsomgång och planrevidering. En av dessa prioriterade utredningar avsåg Stockholm C och Tomtebodas bangård, kapacitet m.m. Trafikverket redovisade en första delrapport avseende uppdraget i juli 2024 (TRV 2023/41735).

Regeringen fastställde genom beslut den 24 april 2026 den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037 (LI2026/00792 m.fl.). I denna plan ingår ett antal objekt som förbättrar kapaciteten i järnvägssystemet i Stockholmsområdet, som exempelvis Märsta station och bangårdsombyggnad, Ostkustbanan Solna–Skavstaby Signalsoptimering, Hagalund bangårdsombyggnad respektive Stockholm C och Karlberg funktionsanpassningar efter Citybanan.

De transportpolitiska målen ligger till grund för prioriteringen av åtgärder i den nationella planen. Vid planering och genomförande av namngivna objekt står staten för ett grundutförande och eventuella tillägg till grundutförandet ska bekostas av någon annan part. Staten finansierar enklast möjliga lösning som löser kapacitetsbehov eller andra trafikala behov.

En stor del av persontrafiken på järnväg i Sverige har sin start- eller slutpunkt i Stockholm. Det finns även trafik som är genomgående, dvs. passerar genom Stockholm. Regeringen ser därför att järnvägskapaciteten i och genom Stockholm är avgörande för att tågtrafiken i hela landet ska fungera. Behoven av ökad järnvägskapacitet på och kring Stockholms centralstation behöver mot den bakgrunden analyseras noggrant ur ett transportpolitiskt perspektiv. Vidare bör ett helhetsperspektiv tas kring järnvägskapaciteten i Stockholmsområdet. Det handlar framför allt om Stockholms centralstation, men också om Tomtebodas bangård och framtida användning och kapacitet på Älvsjö bangård.

Kapacitetsbehoven behöver belysas samlat innan en viss lösning för Stockholms centralstations utveckling låses fast. Dessutom bör åtgärder vidtas för att de avstängningar av spår och plattformar som krävs vid ombyggnad och överdäckning av järnvägsanläggningen inte menligt påverkar järnvägsdriften eller resenärernas möjlighet att använda stationen.

I Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037 (LI2025/00640) som redovisades den 30 september 2025 återfanns förslag till, i ett första steg, åtgärder på Tomtebodas bangård, åtgärder som sedan i förlängningen även skulle inkludera åtgärder på Stockholms centralstation. För investeringarna på Stockholms centralstation som, utöver de föreslagna åtgärderna på Tomtebodas bangård, omfattar i storleksordningen ytterligare 13 miljarder kronor exklusive signalkostnader, anvisade dock inte Trafikverket några pengar i sitt förslag till nationell plan. Det gjorde inte heller den tidigare regeringen i den nationella planen för perioden 2022–2033.

Investeringar i transportinfrastrukturen ska göras så effektivt som möjligt och det krävs därför att ställning tas till Tomteboda samtidigt som beslut fattas angående helheten kring Stockholm centralstation. Alla de underlag som behövs för ett sådant beslut finns ännu inte framtagna. Regeringen valde därför att i den nationella planen för perioden 2026–2037 inte inkludera åtgärder på Tomtebodas bangård, innan beslutsunderlag samt finansiering kunnat klargöras för helheten på och kring Stockholms centralstation.

Sammantaget bedömer därför regeringen att Trafikverket bör ges i uppdrag att vidta vissa utredningar och förberedelser för att den kommunala detaljplaneprocessen för stationsutvecklingen ska kunna fortgå samt analysera kapacitetsbehoven på och kring Stockholms centralstation. Inom ramen för uppdraget bör Trafikverket utreda åtgärder som på ett kostnadseffektivt sätt åstadkommer kapacitetsförbättringar i järnvägssystemet i Stockholmregionen.

På regeringens vägnar

Andreas Carlson

Anna T Johansson

Kopia till

Försvarsdepartementet/FP och UCF

Socialdepartementet/SOF

Finansdepartementet/BA, BSÄ, K och SFÖ

Klimat- och näringslivsdepartementet/BK, KL, ME och NM

Kulturdepartementet/KKM

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/BB, RUL, SPN, TM och US